

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
8 päivänä toukokuuta 2003 *

Asiassa C-438/00,

jonka Oberlandesgericht Hamm (Saksa) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadaksean tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Deutscher Handballbund eV

vastaan

Maros Kolpak

ennakkoratkaisun Luxemburgissa 4.10.1993 allekirjoitetun ja yhteisöjen puolesta 19 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 94/909/EHTY, EY, Euratom (EYVL L 359, s. 1) hyväksytyn Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Slovakian tasavallan välisen assosioinnin perustavan Eurooppa-sopimuksen 38 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: D. A. O. Edward, joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. La Pergola (esittelevä tuomari), P. Jann, S. von Bahr ja A. Rosas,

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Deutscher Handballbund eV, edustajinaan Rechtsanwälte P. Seydel, H. J. Bodenstaff ja R. Jersch,

— Saksan hallitus, asiamiehinään W.-D. Plessing ja B. Muttelsee-Schön,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään R. Silva de Lapuerta,

— Italian hallitus, asiamiehenään U. Leanza, avustajanaan avvocato dello Stato D. Del Gaizo,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M.-J. Jonczy, D. Martin ja H. Kreppel,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Deutscher Handballbund eV:n, edustajanaan R. Jersch, M. Kolpakin, edustajanaan Rechtsanwalt M. Schlüter, Kreikan hallituksen, asiamiehinään V. Pelekou ja S. Spyropoulos, Espanjan hallituksen, asiamiehinään R. Silva de Lapuerta, Italian hallituksen, asiamiehenään avvocato dello Stato G. Aiello, ja komission, edustajinaan M.-J. Jonczy ja H. Kreppel, 20.6.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.7.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Oberlandesgericht Hamm (Saksa) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 15.11.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 28.11.2000, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen Luxemburgissa 4.10.1993 allekirjoitetun ja yhteisöjen puolesta 19 päivänä joulukuuta 1994 tehdyn neuvoston ja komission päätöksellä 94/909/EHTY, EY, Euratom hyväksytyn Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Slovakian tasavallan välisen assosioinnin perustavan Eurooppa-sopimuksen (EYVL L 359, s. 1; jäljempänä yhteisöjen ja Slovakian välinen assosiaatiosopimus) 38 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

- 2 Tämä kysymys on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Deutscher Handballbund eV (Saksan käsipalloliitto; jäljempänä DHB) ja Maros Kolpak ja joka koskee ammattipelaajalle myönnettävää pelaajalisenssiä.

Yhteisöjen ja Slovakian välinen assosiaatiosopimus

- 3 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen tavoitteena on sen 1 artiklan 2 kohdan mukaan muun muassa luoda asianmukainen perusta poliittiselle vuoropuhelulle, jotta mahdollistettaisiin tiiviiden poliittisten suhteiden kehittäminen osapuolten välille, edistettäisiin kaupankäynnin laajenemista ja osapuolten välisiä sopusointuisia taloudellisia suhteita Slovakian tasavallan dynaamisen taloudellisen kehityksen ja hyvinvoinnin kannustamiseksi ja luotaisiin asianmukainen kehys Slovakian asteittaiselle yhdentymiselle yhteisöön, tämän maan lopullisen tavoitteen ollessa kyseisen sopimuksen viimeisen perustelukappaleen mukaan yhteisön jäsenyys.
- 4 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen pääasian kannalta merkitykselliset määräykset ovat tämän sopimuksen IV osastossa, jonka otsikko on ”työntekijöiden liikkuvuus, sijoittautumisoikeus ja palvelut”.
- 5 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen ”työntekijöiden liikkuvuudeksi” otsikoidussa I luvussa olevassa 38 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jollei yksittäisissä jäsenvaltioissa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohdaisista säännöistä muuta johdu:

- kansalaisuudeltaan slovakialaisia työntekijöitä, jotka laillisesti työskentelevät jonkin jäsenvaltion alueella, ei verrattuna kyseisen jäsenvaltion kansalaisiin saa syrjiä heidän kansalaisuutensa perusteella työoloissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa,

- laillisesti jossakin jäsenvaltiossa työskentelevän työntekijän aviopuolisolla ja lapsilla, jotka asuvat siellä laillisesti, on pääsy tämän jäsenvaltion työmarkkinoille mainitun työntekijän työluvan voimassaolon ajan; poikkeuksen muodostavat kausityöntekijät ja 42 artiklassa tarkoitettujen kahdenvälisten sopimusten perusteella saapuneet työntekijät, jollei mainituissa sopimuksissa toisin määrätä.”

6 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 42 artikla, joka on samassa luvussa, kuuluu seuraavasti:

”1. Ottaen huomioon jäsenvaltioiden työmarkkinatilanteen, ja jollei mainitun jäsenvaltion voimassa olevasta työntekijöiden liikkuvuutta koskevasta lainsäädännöstä ja säännöistä muuta johdu:

- slovakialaisten työntekijöiden työnsaantimahdollisuudet, jotka jäsenvaltiot antavat heille kahdenvälisten sopimusten nojalla, olisi säilytettävä, ja niitä olisi mahdollisuuksien mukaan parannettava,

— muut jäsenvaltiot tarkastelevat mahdollisuutta tehdä samanlaisia sopimuksia.

2. Assosointineuvosto tarkastelee muiden parannusten myöntämistä, mukaan lukien mahdollisuudet päästä ammattikoulutukseen, jäsenvaltioissa voimassa olevien sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti ottaen huomioon jäsenvaltioiden ja yhteisön työmarkkinatilanteen.”

- 7 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 59 artiklan 1 kohdassa, joka on IV osastossa olevassa IV luvussa, jonka otsikko on ”yleiset määräykset”, määrätään seuraavaa:

”Tämän sopimuksen IV osastoa sovellettaessa mitkään sopimuksen määräykset eivät estä osapuolia soveltamasta maahan pääsyä ja maassa oleskelua, työskentelyä, työehtoja, luonnollisten henkilöiden sijoittautumista sekä palvelujen tarjontaa koskevia lakejaan, asetuksiaan ja hallinnollisia määräyksiään, jos näillä määräyksillä ei mitätöidä tai rajoiteta niitä etuja, jotka kuuluvat jollekin sopimuspuolelle tietyn tämän sopimuksen määräyksen nojalla — —.”

Kansallinen lainsäädäntö

- 8 DHB on antanut Spielordnungin (pelejä koskevat liittovaltiotason säännöt; jäljempänä SpO), jonka 15 §:ssä, sellaisena kuin se oli ennakkoratkaisupyynnön esittämisajankohtana, määrättiin seuraavaa:

”1. Pelaajalisenssinumeron jälkeen merkitään tunnukseksi A-kirjain, jos kyseessä on sellaisen pelaajan pelaajalisenssi

- a) jolla ei ole jonkin jäsenvaltion kansalaisuutta
- b) jolla ei ole sellaisen EU:n kanssa assosioituneen kolmannen valtion kansalaisuutta, jonka kansalaisiin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 1 kohdassa määrättyä vapaan liikkuvuuden periaatetta
- c) — —

2. Bundesliga- [ylin sarjataso] ja Regionalliga- [alueellinen sarjataso] tason joukkueissa saa pelata sarja- ja cup-otteluissa enintään kaksi sellaista pelaajaa, joiden pelaajalisenssissä on tunnus A.

— —

5. Pelaajalisenssistä on poistettava A-tunnus asianomaisen vuoden heinäkuun 1 päivään mennessä, mikäli pelaajan kotimaa on tähän päivään mennessä 1.b kohdassa tarkoitettulla tavalla assosioitu. DHB julkaisee näissä määräyksissä tarkoitettujen assosioitujen maiden luettelon ja pitää sitä jatkuvasti ajan tasalla.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 9 Maros Kolpak, joka on Slovakian kansalainen, teki maaliskuussa 1997 määräaikaisen, 30.6.2000 päättyneen työsopimuksen ja tämän jälkeen helmikuussa 2000 uuden määräaikaisen, 30.6.2003 päättyvän työsopimuksen toimiakseen toisessa divisioonassa pelaavan TSV Östringen eV Handball -nimisen saksalaisen käsipallojoukkueen maalivahtina. Hän saa kuukausipalkkaa. Hän asuu Saksassa ja hänellä on asianmukainen oleskelulupa.

- 10 DHB, joka järjestää liittovaltiotasolla sarja- ja cup-otteluita, antoi hänelle SpO:n 15 §:n perusteella tunnukseksi A merkityn pelaajalisenssin, koska hän on Slovakian kansalainen.

- 11 Kolpak, joka oli vaatinut liitolta sellaista pelaajalisenssiä, jossa ei olisi viittausta siihen, että hän on ulkopuolisen valtion kansalainen, nosti Landgericht Dortmundissa (Saksa) kanteen, jossa hän riitautti tämän DHB:n päätöksen. Hän vetosi siihen, että Slovakia kuuluu niihin ulkopuolisiin maihin, joiden kansalaisilla on EY:n perustamissopimuksessa ja yhteisöjen ja Slovakian välisessä assosiaatiosopimuksessa määrätyn syrjintäkiellon perusteella rajoittamaton oikeus osallistua kilpailuihin samalla tavoin kuin saksalaisilla ja jäsenvaltioiden pelaajilla.

- 12 Landgericht velvoitti DHB:n antamaan Kolpakille pelaajalisenssin, jossa ei ollut tunnusta A, siitä syystä, ettei viimeksi mainittua pitänyt SpO:n 15 §:n mukaan kohdella samalla tavoin kuin pelaajaa, jolla on ulkopuolisen maan kansalaisuus. DHB valitti tästä tuomiosta Oberlandesgericht Hammiin.

- 13 Kansallinen tuomioistuin katsoo, että SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdassa oleva viittaus EY:n perustamissopimuksen 48 artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 39 artikla) on ymmärrettävä siten, että viimeksi mainittua määräystä sovelletaan ainoastaan niihin pelaajiin, joita työntekijöiden vapaan liikkuvuuden osalta kohdellaan täysin yhdenvertaisesti yhteisön kansalaisten kanssa. Tämän tulkinnan mukaan Kolpakilla ei ole oikeutta saada sellaista pelaajalisenssiä, johon ei liity tunnuksen A lisäämisestä aiheutuvia rajoituksia, sillä tällaista yleisluonteista yhdenvertaista kohtelua ei ole kirjattu Itä-Euroopan ja Välimeren maiden eikä myöskään yhteisöjen ja Slovakian väliseen assosiaatiosopimukseen.
- 14 Näin ollen kansallinen tuomioistuin pohtii, onko SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdan määräys yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan vastainen. Jos se on ja jos viimeksi mainitulla määräyksellä on välitön oikeusvaikutus yksityishenkilöihin nähden, Kolpak voi vaatia rajoittamatonta pelaajalisenssiä.
- 15 Kansallinen tuomioistuin katsoo nimittäin, että DHB rikkoo yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklassa määrättyä kieltoa kieltäytyessään myöntämästä Kolpakille rajoittamatonta pelaajalisenssiä hänen kansalaisuutensa vuoksi.
- 16 Kansallinen tuomioistuin toteaa tältä osin, että Kolpakin sopimus, johon sovelletaan SpO:n 15 §:ää, on työsopimus, koska tämä pelaaja on siinä sitoutunut kiinteää kuukausipalkkaa vastaan tuottamaan urheilupalveluja osana seuransa järjestämää harjoittelu- ja pelitoimintaa ja koska kyse on hänen päätoimisesta työstään.

- 17 Se katsoo, että SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdan ja 2 momentin säännöksillä yhdessä aiheutetaan epäyhdenvertaista kohtelua työoloissa. Kolpak nimittäin on jo laillisesti töissä Saksan liittotasavallan alueella, jossa hän asuu, hänellä on pätevä oleskelulupa, hänellä ei Saksan lainsäädännön mukaan ole velvollisuutta saada työlupaa eikä häneen henkilökohtaisesti enää kohdistu edes välillistä työhönpääsyn estettä, mutta tästä huolimatta hänellä ei kyseisten määräysten takia ole samaa mahdollisuutta osallistua virallisiin otteluihin kuin muilla henkilöillä.
- 18 Kansallisen tuomioistuimen mukaan yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklassa määrättyä syrjintäkieltoa sovelletaan, jos samaan määräykseen sisältyvästä varauksesta, joka koskee eri jäsenvaltioissa voimassa olevia edellytyksiä ja yksityiskohtaisia sääntöjä, ei muuta johdu. Kansallinen tuomioistuin katsoo tältä osin, että tällaisia edellytyksiä ja yksityiskohtaisia sääntöjä voivat olla ainoastaan yleisesti sovellettavat oikeusnormit, mutta eivät sen sijaan normit, jotka aiheuttavat työntekijän kansalaisuuden mukaan määräytyvien erilaisten työsuhteen ehtojen soveltamisen. Se on myös taipuvainen ajattelemaan, että DHB:n yhdistysautonomiaansa käyttäen laatimat säännöt eivät ole tällaisia edellytyksiä ja yksityiskohtaisia sääntöjä. Muussa tapauksessa assosiaatiosopimuksessa määrättyllä syrjintäkiellolla ei olisi kohdetta.
- 19 Kansallinen tuomioistuin katsoo lisäksi, että assosiaatiosopimuksen 38 artikla on perustamissopimuksen 48 artiklan tavoin välittömästi sovellettavissa oleva määräys, koska se sen sanamuoto ja sopimuksen tavoite ja luonne huomioon ottaen sisältää selvän ja täsmällisen velvollisuuden, jonka täytäntöönpano tai oikeusvaikutusten syntyminen ei edellytä muita toimia. Kansallisen tuomioistuimen mukaan yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklalla on myös kolmansiin kohdistuvia vaikutuksia, sillä sitä ei sovelleta ainoastaan viranomaisten toteuttamiin toimenpiteisiin, vaan myös työntekijään sovellettaisiin kollektiivisiin sääntelyihin.

- 20 Kansallinen tuomioistuin päättlee tästä, että asiassa on rikottu yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklassa määrättyä syrjintäkieltoa, mistä pitäisi aiheutua se, ettei Kolpakiin sovelleta SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohtaa.
- 21 Tästä syystä Oberlandesgericht Hamm on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Slovakian tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen (päätosasiakirja) 38 artiklan 1 kohdan vastaista menettely, jossa urheiluliitto soveltaa kansalaisuudeltaan slovakialaiseen ammattuurheilijaan itse asettamaansa sääntöä, jonka mukaan urheiluseurat saavat peluuttaa sarja- ja cup-otteluissa vain rajoitettua määrää Euroopan yhteisöihin kuulumattomista kolmansista maista kotoisin olevia pelaajia?”

Ennakkoratkaisukysymys

- 22 Kansallinen tuomioistuin kysyy ennakkoratkaisukysymyksessään pääasiallisesti, onko yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa tulkittava siten, että sen vastaista on menettely, jossa kansalaisuudeltaan slovakialaiseen ammattuurheilijaan, joka laillisesti työskentelee jäsenvaltioon sijoittautuneessa urheiluseurassa, sovelletaan saman valtion urheiluliiton antamaa sääntöä, jonka mukaan urheiluseurat saavat peluuttaa sarja- ja cup-otteluissa vain rajoitettua määrää sellaisista kolmansista maista kotoisin olevia pelaajia, jotka eivät ole Euroopan talousalueesta (jäljempänä ETA) tehdyn sopimuksen sopimuspuolia.

- 23 Jotta kysymykseen näin uudelleen muotoiltuna voitaisiin vastata, on ensiksi syytä tutkia, voiko yksityishenkilö kansallisessa tuomioistuimessa vedota yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan, ja jos tähän vastataan myöntävästi, on vielä tutkittava, voidaananko tähän määräykseen vedota DHB:n kaltaisen kansallisen urheiluliiton antaman säännön osalta. Lopuksi on määritettävä tässä määräyksessä määrätyn syrjäntäkiellon periaatteen soveltamisala.

Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan välitön oikeusvaikutus

- 24 Aluksi on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-162/00, Pkrzeptowicz-Meyer, 29.1.2002 antamansa tuomion (Kok. 2002, s. I-1049) 30 kohdassa jo todennut, että Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen, joka on allekirjoitettu 16.12.1991 Brysselissä ja joka on hyväksytty yhteisön puolesta 13 päivänä joulukuuta 1993 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 93/743/Euratom, EHTY, EY (EYVL L 348, s. 1; jäljempänä yhteisöjen ja Puolan välinen assosiaatiosopimus), 37 artiklan 1 kohdan ensimmäisellä luetelmakohdalla on välitön oikeusvaikutus.
- 25 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäinen luetelmakohta ja yhteisöjen ja Puolan välisen assosiaatiosopimuksen 37 artiklan 1 kohdan ensimmäinen luetelmakohta ovat ensinnäkin sanamuodoiltaan samanlaiset.
- 26 Toiseksi yhteisöjen ja Slovakian välinen assosiaatiosopimus ja yhteisöjen ja Puolan välinen assosiaatiosopimus eivät eroa toisistaan tavoitteidensa eivätkä asiayhteytensä osalta. Molempien tavoitteena on nimittäin niiden viimeisen

perustelukappaleen ja 1 artiklan 2 kohdan mukaan edistää kaupankäynnin laajenemista ja osapuolten välisiä sopusointuisia taloudellisia suhteita sekä kannustaa Puolan ja Slovakian tasavallan dynaamista taloudellista kehitystä ja hyvinvointia näiden maiden yhteisöön liittymisen helpottamiseksi.

- 27 Näin ollen samoin kuin yhteisöjen ja Puolan välisen assosiaatiosopimuksen 58 artiklan 1 kohdalla ei estetä saman sopimuksen 37 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan välitöntä oikeusvaikutusta (ks. em. asia *Pokrzeptowicz-Meyer*, tuomion 28 kohta), myöskään yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 59 artiklan 1 kohdalla ei voida estää saman sopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan välitöntä oikeusvaikutusta, kun otetaan huomioon, että kyseiset määräykset ovat samanlaiset.
- 28 Lisäksi samoin kuin ei yhteisöjen ja Puolan välisen assosiaatiosopimuksen 37 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan toimeenpano ei myöskään yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan toimeenpano riipu siitä, toteuttaako kyseisellä sopimuksella perustettu assosiointineuvosto täydentäviä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on määritellä soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt (ks. em. asia *Pokrzeptowicz-Meyer*, tuomion 29 kohta).
- 29 Lopuksi samoin kuin ei yhteisöjen ja Puolan välisen assosiaatiosopimuksen 37 artiklan 1 kohdassa olevaa ilmaisua myöskään yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdassa olevaa ilmaisua ”jollei yksittäisissä jäsenvaltioissa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu” ei voida tulkita siten, että sillä sallitaan menettely, jossa jäsenvaltiot asettavat edellytyksiä tässä määräyksessä ilmaistun syrjäntäkiellon periaatteen soveltamiselle tai rajoittavat tätä soveltamista harkintansa mukaan, koska tällainen tulkinta johtaisi siihen, ettei kyseisellä määräyksellä enää olisi mitään merkitystä eikä minkäänlaista tehokasta vaikutusta (ks. em. asia *Pokrzeptowicz-Meyer*, tuomion 20—24 kohta).

- 30 Näin ollen on todettava, että yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisellä luetelmakohdalla on välitön oikeusvaikutus, mikä merkitsee sitä, että Slovakian kansalaiset voivat vedota siihen vastaanottavan jäsenvaltion kansallisissa tuomioistuimissa.

Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan sovellettavuus urheiluliiton asettamaan sääntöön

- 31 Aluksi on muistutettava asiassa C-415/93, Bosman, 15.12.1995 annetun tuomion (Kok. 1995, s. I-4921) 87 kohdasta ilmenevän, että perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdassa määrättyä syrjintäkieltoa sovelletaan urheiluliittojen antamiin sääntöihin, joilla määritetään ammattuurheilijoiden palkkatyön ehdot.

- 32 Yhteisöjen tuomioistuin on em. asiassa Bosman antamansa tuomion 84 kohdassa tältä osin katsonut, että työoloja säännellään eri jäsenvaltioissa toisinaan lain tai sitä alemman tasoisilla säännöksillä, toisinaan sopimuksilla tai muilla yksityisten oikeussubjektien tekemillä tai hyväksymillä oikeustoimilla, ja että jos perustamissopimuksen 48 artiklaa sovellettaisiin ainoastaan viranomaisten toimiin, tästä voisi seurata se, että sitä ei sovellettaisi yhdenmukaisesti.

- 33 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä luetelmakohdasta on todettava, että sen päättämiseksi, sovelletaanko tätä määräystä DHB:n kaltaisen urheiluliiton asettamaan sääntöön, on tutkittava, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdasta esittämä tulkinta ulottaa nyt esillä olevassa asiassa koskemaan yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen kyseistä määräystä.

- 34 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin todennut em. asiassa Pokrzeptowicz-Meyer antamansa tuomion 39 ja 40 kohdassa, että vaikka yhteisöjen ja Puolan välisen assosiaatiosopimuksen 37 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa ei ilmaistaan periaatetta, jonka mukaan puolalaiset työntekijät voisivat vapaasti liikkua yhteisössä, sillä perustamissopimuksen 48 artiklalla vahvistettu työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaate koskee vain yhteisön kansalaisia, yhtäältä yhteisöjen ja Puolan välisen assosiaatiosopimuksen sekä toisaalta EY:n perustamissopimuksen tavoitteiden ja asiayhteyksien keskinäinen vertailu osoittaa, ettei tämän sopimuksen 37 artiklan 1 kohdan ensimmäiselle luetelmakohdalle ole mitään syytä antaa sellaista ulottuvuutta, joka poikkeaisi yhteisöjen tuomioistuimen perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan osalta vahvistamasta ulottuvuudesta.
- 35 Yhteisöjen tuomioistuin on tässä yhteydessä todennut em. asiassa Pokrzeptowicz-Meyer antamansa tuomion 41 kohdassa, että yhteisöjen ja Puolan välisen assosiaatiosopimuksen 37 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa määrätään jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti työskentelevien puolalaisten työntekijöiden sellaisesta oikeudesta yhdenvertaiseen kohteluun työoloissa, jolla on sama ulottuvuus kuin sillä oikeudella, joka perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdalla on samaa sanamuotoa käyttäen annettu yhteisön työntekijöille.
- 36 Edellä esitetystä ja tämän tuomion 25—30 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa, että yhteisöjen tuomioistuimen em. asiassa Bosman esittämää perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohtaa koskevaa tulkintaa, joka on palautettu mieleen tämän tuomion 31 ja 32 kohdassa, voidaan soveltaa yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan.
- 37 Näin ollen on päätettävä, että yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa sovelletaan DHB:n kaltaisen urheiluliiton asettamaan sääntöön, jolla määritetään ammattuurheilijoiden palkkatyön ehdot.

Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa määrätyn syrjintäkiellon periaatteen ulottuvuus

- 38 DHB:n ja Kreikan, Espanjan sekä Italian hallitusten mukaan yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklassa määrättyllä, syrjintäkieltoa koskevalla sopimusmääräyksellä ei pyritä saattamaan kansalaisuudeltaan slovakialaisia työntekijöitä täysin yhdenvertaisiksi Euroopan unionin kansalaisuuden omaavien työntekijöiden kanssa. Perustamissopimuksen 48 artiklassa määrätty työntekijöiden vapaa liikkuvuus, sellaisena kuin sitä on sovellettu urheilun alalla em. asiassa Bosman annetussa tuomiossa, koskee ainoastaan yhteisön tai ETA-jäsenvaltion kansalaisia.
- 39 Kaikki yhteisöjen tuomioistuimessa huomautuksia esittäneet osapuolet ovat lisäksi yhtä mieltä siitä, että yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa määrättyä kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa sovelletaan ainoastaan sellaisiin kansalaisuudeltaan slovakialaisiin työntekijöihin, jotka jo laillisesti työskentelevät jonkin jäsenvaltion alueella, ja vain työoloissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa.
- 40 DHB ja Kreikan, Espanjan sekä Italian hallitus väittävät tältä osin, että SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdassa ja 2 momentissa määrätty sääntö koskee Slovakian kansalaisten työhön pääsyä. Tämän säännön soveltaminen ei näin ollen voi olla yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan vastaista.
- 41 Kolpak, Saksan hallitus ja komissio väittävät sitä vastoin, että pääasiassa kyseessä olevat tosiseikat kuuluvat yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan soveltamis-

alaan, sillä Kolpakin aikomuksena ei ollut päästä Saksan työmarkkinoille, sillä hän työskenteli jo laillisesti Saksassa kansallisen oikeuden perusteella, ja että häntä SpO:n takia syrjitään tällöin työoloissa.

42 Tältä osin on syytä aluksi todeta yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä luetelmakohdasta ilmenevän, että tällä määräyksellä asetettua kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa sovelletaan ensinnäkin ainoastaan jonkin jäsenvaltion alueella jo laillisesti työskenteleviin, kansalaisuudeltaan slovakialaisiin työntekijöihin, ja että toisekseen sitä sovelletaan ainoastaan työoloissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa. Näin ollen tämä määräys, toisin kuin perustamissopimuksen 48 artikla, ei vaikuta työmarkkinoille pääsyä koskeviin kansallisiin sääntöihin.

43 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Kolpak työskentelee laillisesti työntekijänä toimien maalivahtina sellaisen työsopimuksen nojalla, jonka hän on tehnyt toisessa divisioonassa pelaavan saksalaisen urheiluseuran kanssa, että hänellä on pätevä oleskelulupa ja että kansallisen lainsäädännön mukaan hän ei tarvitse ammattinsa harjoittamiseen työlupaa. On näin ollen selvää, että hän on jo laillisesti päässyt Saksan työmarkkinoille.

44 Tässä yhteydessä on todettava etenkin sen kysymyksen osalta, koskeeko SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdassa ja 2 momentissa asetetun kaltainen sääntö työoloja, että em. asiassa Bosman oli kyse muun muassa Euroopan jalkapalloliiton (UEFA) määräämistä samanlaisista kansallisuutta koskevista säännöistä tai sopimusehdoista.

45 Edellä mainitussa asiassa Bosman annetun tuomion 120 kohdasta ilmenee, että tällaiset sopimusehdot eivät koske kyseisten pelaajien työhön ottamista, jota ei

ole rajoitettu, vaan seurojen mahdollisuutta käyttää näitä pelaajia virallisissa otteluissa ja että näihin otteluihin osallistuminen on ammattipelaajan toiminnan olennainen tarkoitus.

46 Edellä esitetystä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen urheilusääntö liittyy yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuihin työoloihin, koska se vaikuttaa välittömästi sellaisen kansalaisuudeltaan slovakialaisen pelaajan osallistumiseen sarja- ja cup-otteluihin, joka vastaanottavan jäsenvaltion kansallisten säännösten mukaan jo laillisesti työskentelee siellä.

47 Jotta voitaisiin päättää, onko SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdan ja 2 momentin kaltaisen säännön soveltaminen yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan vastaista, on näin ollen vielä tutkittava, aiheutetaanko ensin mainitulla tämän assosiaatiosopimuksen tällä määräyksellä kiellettyä syrjintää.

48 Aluksi on syytä todeta, että em. asiassa Bosman annetun tuomion 137 kohdassa todetaan perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdasta, että tämän määräyksen kanssa on ristiriidassa urheiluliittojen sellaisten sääntöjen soveltaminen, joiden mukaan jalkapalloseurat saavat kyseisten urheiluliittojen järjestämässä kilpailuissa pelattavissa otteluissa peluuttaa ainoastaan rajoitettua määrää sellaisia ammattipelaajia, jotka ovat muun kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaisia.

49 Yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan tulkinnasta todetaan tämän tuomion 25—30, 34, 35 ja 44 kohdassa, että tällä määräyksellä on otettu käyttöön jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti työskentelevien, kansalaisuudeltaan slovakialaisten työntekijöiden oikeus yhdenvertaiseen kohteluun työoloissa ja että tällä oikeudella on

sama soveltamisala kuin oikeudella, joka jäsenvaltioiden kansalaisille annetaan sanamuodoltaan samanlaisessa perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdassa, ja että pääasiassa kyseessä oleva sääntö on samanlainen kuin em. asiassa Bosman tarkoitetut kansallisuutta koskevat sopimusehdot.

50 Näin ollen on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen em. asiassa Bosman perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdasta esittämää tulkintaa, joka on palautettu mieliin tämän tuomion 48 kohdassa, voidaan soveltaa yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan.

51 Näin ollen yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan vastaista on se, että Kolpakiin sovelletaan SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdassa ja 2 momentissa asetetun kaltaista sääntöä, koska siitä aiheutuu, että Kolpakilla on Slovakian kansalaisena, siitä huolimatta, että hän työskentelee jäsenvaltiossa laillisesti, jäsenvaltioiden kansalaisuuden tai ETA:n jäsenvaltioiden kansalaisuuden omaaviin pelaajiin verrattuna lähtökohtaisesti vain rajoitettu mahdollisuus osallistua tiettyihin otteluihin, eli ylimmän sarjatason ja alueellisen sarjatason sarja- ja cup-otteluihin, joihin osallistuminen on kuitenkin ammattipelaajan toiminnan olennainen tarkoitus.

52 Tähän tulkintaan ei vaikuta se DHB:n esittämä väite, jonka mukaan SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdassa ja 2 momentissa määrättyä sääntöä voidaan perustella yksinomaan urheiluun liittyvillä näkökohdilla, koska sillä pyritään suojaamaan kansalaisuudeltaan saksalaisille nuorille pelaajille järjestettävää koulutusta ja tukemaan Saksan maajoukkuetta.

53 On totta, että yhteisöjen tuomioistuin on em. asiassa Bosman antamansa tuomion 127 kohdassa muistuttanut todenneensa asiassa 13/76, Donà, 14.7.1976 anta-

massaan tuomiossa (Kok. 1976, s. 1333, Kok. Ep. III, s. 177, 14 ja 15 kohta), että henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten vastaisena ei ole pidettävä sellaisia säännöksiä tai käytäntöjä, joiden mukaisesti ulkomaalaisten pelaajien ei sallita osallistua tiettyihin otteluihin sellaisista muista kuin taloudellisista syistä, jotka liittyvät otteluiden erityiseen luonteeseen ja erityisiin puitteisiin ja jotka siis liittyvät yksinomaan urheiluun sinänsä, mistä esimerkkinä ovat eri maiden maajoukkueiden väliset ottelut.

54 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin em. asiassa *Bosman* antamansa tuomion 128 kohdassa todennut, että kansalaisuusmääräykset eivät koskeneet ainoastaan sellaisia erityisiä otteluita, joissa ovat vastakkain maitaan edustavat maajoukkueet, vaan kaikkia jalkapalloseurojen välisiä virallisia otteluita ja näin olennaista osaa ammattipelaajien toiminnasta.

55 Tässä yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin totesi, että yhteys jalkapalloseuran ja sen jäsenvaltion välillä, jossa seura toimii, ei ole erottamaton osa urheilutoimintaa sen enempää kuin seuran yhteys kaupunginosaansa, kaupunkiinsa tai alueeseensa. Vaikka kansallisissa sarjoissa pelaa vastakkain eri alueiden, kaupunkien tai kaupunginosien seuroja, millään määräyksellä ei ole rajoitettu näihin otteluihin osallistuvien seurojen oikeutta peluuttaa muilta alueilta, muista kaupungeista taikka muista kaupunginosista kotoisin olevia pelaajia. Lisäksi kansainvälisiin kilpailuihin osallistuminen on varattu sellaisille seuroille, jotka ovat saavuttaneet tiettyjä urheilutuloksia omassa maassaan, eikä näiden seurojen pelaajien kansallisuudella ole tällöin mitään erityistä merkitystä (ks. em. asia *Bosman*, tuomion 31 ja 32 kohta).

56 Tämä oikeuskäytäntö huomioon ottaen on todettava, että SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdalla ja 2 momentilla nyt esillä olevassa asiassa aiheutettavaa syrjintää ei voida perustella yksinomaan urheiluun liittyvillä näkökohdilla, koska

näiden sääntöjen perusteella DHB:n järjestämissä otteluissa urheiluseuroilla on vapaus peluuttaa rajoittamatonta määrää ETA-jäsenvaltioiden kansalaisia.

- 57 Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyissä huomautuksissa ei myöskään ole vedottu mihinkään muuhun syyhyn, jolla voitaisiin objektiivisesti perustella SpO:n 15 §:n 1 momentin b kohdasta ja 2 momentista aiheutuvaa, yhteisöjen jäsenvaltion tai ETA-jäsenvaltion kansalaisuuden omaavien ammattipelaajien ja kansalaisuudeltaan slovakialaisten ammattipelaajien erilaista kohtelua, joka vaikuttaa viimeksi mainittujen työoloihin.
- 58 Edellä esitetyistä seikoista seuraa, että ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että yhteisöjen ja Slovakian välisen assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että sen vastaista on se, että jäsenvaltioon sijoittuneessa urheiluseurassa laillisesti työskentelevään, kansalaisuudeltaan slovakialaiseen ammattiuurheilijaan sovelletaan saman valtion urheiluliiton asettamaa sääntöä, jonka mukaan seurat saavat peluuttaa sarja- ja cup-otteluissa vain rajoitettua määrää sellaisista kolmansista maista kotoisin olevia pelaajia, jotka eivät ole ETA-sopimuksen sopimuspuolia.

Oikeudenkäyntikulut

- 59 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Kreikan, Espanjan ja Italian hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Oberlandesgerichts Hammin (Saksa) 15.11.2000 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Luxemburgissa 4.10.1993 allekirjoitetun ja yhteisöjen puolesta 19 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 94/909/EHTY, EY, Euratom hyväksytyn Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Slovakian tasavallan välisen assosioinnin perustavan Eurooppa-sopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että sen vastaista on se, että jäsenvaltioon sijoittautuneessa urheiluseurassa laillisesti työskentelevään, kansalaisuudeltaan slovakialaiseen ammattiuurheiluun sovelletaan saman valtion urheiluliiton asettamaa sääntöä, jonka mukaan seurat saavat peluuttaa sarja- ja cup-otteluissa vain rajoitettua määrää sellaisista kolmansista maista kotoisin olevia pelaajia, jotka eivät ole Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimuspuolia.

Edward

La Pergola

Jann

von Bahr

Rosas

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä toukokuuta 2003.

R. Grass

M. Wathelet

kirjaaja

viidennen jaoston puheenjohtaja